

Előfizetési díj.

Vidre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egész évre	16 frt
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr
Egyes szám ára	7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepekét követő napok kivételével.

Szerkesztési szálalás:

Főtér 4-ik számú ház a lap szemléi részét illető közlemények címzetté.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESBÉ CIKKEK DIAZATNAK.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kindó-hívtal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

"KELET"

politikai és közgazdasági napilap
hatodik évfolyama második évfolyamára.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre	16 frt
Félévre	8 frt
Negyedévre	4
Egy hóra	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára	7 kr.

A megrendelések legelőszérűbben postai utalványon alólított könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerű beküldött előfizetési társaságok példányait szolgálnak.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

A nagy hatalmak és a porta.
Budapest, május 20.

(A). Egyháztól érik a megnagyottó nyilatkozatok, ama nagyfontosságú ügyekről a melyek egy idő óta az európai nemzetiségűek lekövetkeztetik. Az összes hivatalos apparátus a saját útján oda működik, hogy eloszlassák a kedélyek aggodalmait és a porta államiabban egyre-mira emelkednek a nagy complicaták jötté árnyai, a hivatalos világ ama hatalmas béke ligára utal, a mely nyabban ismét szorosabbra fűződött a mely erőteljes gál szolgál a harcizás bonyolódalmak elmosódása ellen. Ma már nem egyedül a árom északi nagyhatalom, hanem Olasz- és Franciaország is a berlini program alján áll, mely remélhetőleg tisztán békés eszközökkel lesz képes a török kereszt-térek lázadását lecsendesíteni, vagy leg-alább localizálni.

A megnagyottó szellem lengi át felsőes királyi azon nyilatkozatát, mely-lyes esztortókön a delegatión üdvözlésre viaszol. Azon szilárd meggyőződés hang-zott le a királyi trónról, hogy a baj nem felel határain túl elharapozni s or-vellása is inkább erősebb, mint anyagi eszközökkel lesz eszközölhető. Beavatkozá-sról a török tartományok sequestrációjáról, ng-zállásáról vagy a porta területi

épségének megőrzéséről egy árva hang sine a királyi nyilatkozatban, mely az összes hatalmak egyetértésében s a por-tának a rationalis tanácsok iránti fogó-konyosságban látja a jelen zavaros irán-tyból való kibontakozás egyedüli és czélhoz vezető eszközt.

Mert hogy bonyolult a helyzet és könnyen rendkívül veszélyessé válhatik, azt nem vonhatjuk kétségbe senki sem. Napról-napra olyan rémhírre érkeznek az euró-pai török birodalom összes vidékeiről, mint-ha a fényes porta uralmának épülete min-den részében össze akarja omlani. Recseg-roppog az ódon épület mindenütt; egyre terjed a tűz, mely benne költ. De ez még nem minden; a tűzet el lehet oltani, a lázadást a török hadsereg talán még el-folythatja. De van egy más jelenség, mely nagy katasztrófa bekövetkeztét sejteti; a mohamedán lakosság fanatizmusát a her-czogovini, boszniai és bolgár lázadások roppant mértékben felkorbácsolják. A faj-gyűlölet hangot vetett a törökök kebelé-ben, de nem a csatamezőre, hanem a bé-kés európai lakosság, a török földön tar-tózkodó idegenek ellen vezető öket. A helyzet Konstantinápolyban s a többi nagy városokban néhány napon át valóban rendkívül veszélyes volt az idege-nekre s az összes hatalmak impozans szá-mban küldötték hajóhadukat a török vizekre.

Ilyen jelenségekkel szemben a situa-tiót megnagyottó mondani nem lehet s a hivatalos világ békés nyilatkozatai nem is ide, hanem a hatalmak egyetértésé-re vonatkoznak. Hiszen azt senki sem tud-hatja, melyik pillanatban rogtánöz a török fanatizmus olyan römrdmát, melyet csak fegyveres erővel törölhatnak meg a kül-államok. A megnagyottó a jelen helyzet-ben főleg az, hogy a három északi hata-lom minden esélyével szemben megál-lapodott s megállapodását két nyugati ha-talom is elfogadta úgy, hogy ma az öt döntő befolyású állam tisztában van az iránt, mit kell, mit szabad tenniük, bár-minő alakulatot vegyenek is a törökországi események.

Tetteges beavatkozásról egyelőre ni-nesen szó s az eszmét Andrassy gróf ellen-zés folytán Berlinben egyáltalán elfelejtet-ték. A lázadás előjuttatja a török hadakra biz-tik s az actiót a hatalmak csak is akkor vennék kezükbe, ha a török földön elő-saját kezzeikkel tettleges ellen-bántal-mak szenvednek. Egyelőre a külhatal-mak csak hosszabb fegyverszünet létesíté-sén fáradoznak, melynek megkötése annál valószínűbb, mert a porta azon idő alatt, míg Herzegovinában és Boszniában pihen-

ne a fegyver, Bolgáriában elfojthatná a mozgalmat. Mindenestre mozgalmak nyárra van kilátásunk; a diplomaták nem fognak sokat pihenhetni. Mert a mily va-lószínű a mennyire közönhajastképez az, hogy a fegyveres intervenciót a viszonyok szűkö-sse ne tegyék, ép oly kétségtelen, hogy a küszöbön álló diplomatiái hadjárat fölötté hosszadalmas és fáradságos lesz.

— A szabadelvű párt május 19-ki értekezletén Tisza miniszterelnök jelenté, hogy a kormány óhaját az országgyűlésnek el kellene végezni még a nyári szünetek előtt a területrendelési s békébségi törvényjavas-latokat, közben pedig egy pár apróbb bizottsá-gi jelentést és törvényjavaslatot; azonban ha a két fontos javaslat tárgyalása sok időt venne igénybe, utóbbiak elmaradnának, mert a kormány nem szándékozik június közepén tul egyútt tartani a házat. A pünkösdi ünne-pok alkalmából csak pár napig nem tartana a ház üléséket. — Az értekezlet tárgyalta-tak még a főrendeknek a népközlési hatóságok-ról szóló törvényjavaslata vonatkozó módosítá-sai, melyeket az értekezlet a tanügyi bizot-ság jelentése szerint minden érdemleges mó-dosítás nélkül elutózt.

— A bolgár fölkelés egyre terjed. A legújabb hírek szerint a trónra és galvairai járszokban sok falu felégett és úgy látszik, hogy a lázadás, mely ilyen gondosan előkészít-ve, gyorsan fog terjedni Trnóvától Sumráig és Gabrovától Nikápolyon át, a romániai határ felé. A jebelt területet mind hegyi vidékek; mohamedanok győten laknak ott; és különben is olyanok a talajviszonyok, hogy azt a lo-vasság és tüzettség alig lehet használni venni. Egy másik agasztó jelenség is merült fel. A nist-i tábor ilyen világossá helyetbe jo-tat. A déli és észak-nyugati föld jelentékeny fel-kelő-csapatok fenyegetik és most északon is készül valami. Ha a fölkelés Árszpalanka és Is-tenből táján még nem ütött is ki, a mint szál-forrásból híresztelik, annál bizonyosabban látszik, hogy valami út is készült. Sőt azt beszélik, hogy Verkonica városa, a vidéni pasalikban már is a felkelők kezében van.

A bolgár fölkelők szörnyű rombolásokat visznek végbe; török tudósítottok szerint So-phia táján 25 főt meggyújtottak fel. A férfiak mind fegyvert ragadtak; családjaikat pedig a hegyek közé viszik. A felkelők vezérelőiről azon-ban mindennemű hírt keveset lehet megtudni.

Ruszeukban nagyon aggodnak; gyanus mozgalmak vetek észre. A valaki csak ilyen csekély ország felett rendelkezik és nem tudja a várost megnagyottótni.

Az embervilág az emberiség tulajdona, melynek megalkotásáról az emberiség minden egyének fáradozmat és küzdelmet vállalt magá-ra; s most alkotásához és fenntartásához min-denki személyi erőket és tehetségeket ad ki magából; de az egyszerű ember emberiség-vágya is, melyből mindenki magának személyi erőket és tehetségeket merít. Ez feloldhatatlan benső viszonyt szál az ember és vágyon kö-zött, mely oly örökkelvő, mint az emberiség, oly megmáshatatlannal mint azon kényszerűség, hogy az embernek magát tápanyagok felvétele által a külső világgal kell koronként kiéleztie. Az ember és a vágyon egyetértés létezik, egyik a más kölcsönösön feltételezi.

A vágyon fogalma a legismertebb dolgok egyike; mindenki tudja, hogy azon javak ösze-gése, mely valamely személy vagy nemzett, te-szi annak vágyonát; de az tán nem tűn-tünk nekünk fel, hogy különböző nemzetek a va-gyonban különböző dolgokat tartottak szem előlt, midőn annak fogalma kifejezésére saját szó-lal választottak. Mi magyarok a vágyon szóval egyszerűen a vagyonalkotó javak létezését je-leztük, nem tekintve azon erőt, melyet a va-gyon kölcsönös az embernek személyi és tár-sadalmi állapota emelésére, míg a németek a „Vermögen” elnevezést a vágyon azon erőjére alapították, melylyel az embert felfegyver-zik a természeti vagy társadalmi akadályok el-hárítása tekintetében. A francia midőn a va-gyont „richesse”-nek nevezte, jó részt a va-gyonnak élvezet-adó, elemelő és kitüntető ha-talmára gondolt; míg az angol az ő „Wealth”

BELFÖLD.

Maros-Bogáth, máj. 18. 1876.

(A túzóltó-egylet)

Helyiségünkben a társulási szellem ez idők szerinti egy életre való vívmánya az „önkénies túzóltó egylet” megalakulása köz-ségünkben is a tevékenységre való hajlam, a közügyek iránti érdeklődés újra lendületet kez-dett nyerni.

Polyó hó 17-dikén megyékünk egyik je-lesebb városi ö. túzóltó-egyletének tiszteletben álló főparancsnoka Veress Dénes ur becses lá-gotatásával szerencsétlenül helységünkbe — ez alkalommal megvizsgálta újan hozottolt fec-senkőket — „felszerelésünk czélzerű berende-zéséről gyakorlati nézetek közölve, a kezde-ményezés nevelésével megismertetni és a mi legelőbb, kitárássa buzdítani, mint a túzóltó-egyletek egyik legelőbb bajnokja, egész oda-adással és egyeztetéssel igyekezett.

Közösen fáradozásért a jeles túzóltó pa-rancsnoknak. Ugyan ez nap délután M. Ludason a tú-zóltó gyakorlatára vissza utazott parancsnok ur társaságában megtartott szemből több hely-beli tagok és választott tisztek részt vehetni szerencsések valánk, a midőn is a próba ga-loriat szép rendben, kellő lelkesedéssel, szak-ismeretet tanúsító műfogásokkal hajtottát vég-be; mire a ludasi, tevékeny áldozatot és fá-radságot nem ismerő főparancsnokk Felföldy Elek és Hancz Pál urak által egy szerény ked-ves kis lakoma rendeztetett a vonaton haza távozó főparancsnok Veress Dénes ur tisztele-tére, a ludasi állomáson, a hol a helybeli társaságon kívül néhányan mi is vendégek lehetni szerencsések valánk.

Örömmel jelezhetem, hogy az összejöve-tel alkalmul szolgált nagyon sok ódvás és élet-revaló eszmecsere; a többiek között társulá-si szellem-fokozására irányult pohárköszöntés V. D. urnak nagy lelkesedése hozta a két egylet tagjait, úgy hogy több czélzerű elinté-zendők között terbe hozottolt közelebből meg-tartandó „majális” létrehozása is, a melyek si-kerültéhez nagy reményeink fűződnek, mint is inkább, midőn a vidék jelenleg is úgy, mint midőny nagy szívóssággal korlatol fel dűtőre való intézkedéseket. Áldozatkészség mutatko-zik minden felől — a rendkívül kedvezően pénz viszonyok között is. — egész kétségse-gül sorakoznak segíteni pénzbeli adománnyal vi-déki ügybarátaink.

A megtartandó majális helye és napja egy a közlelőbbi ludasi és m.-bogáthi delega-tiók által alakított bizottság megállapított ha-tározatától van függővé téve, egyelőre is a köz-velemény nyilvánulata azt engedni reménylen-kül, hogy a vendégek nagy számmal tisztelek meg látogatásukat és hogy a bejövőidő tisztá jó-vedelem ez egyetlen esetben a kezdetlegessé-g

gekkel küzdő alakulaban áll, még addigelő csekély anyagi erővel rendelkező m.-bogáthi ö. túzóltó-egyletnek leendő átvételére és fenntartá-ra.

A t. szerkesztő ur engedelmével a májál-is létrejötte után bővebben értesíteni ügyünk állásáról el nem mulasztjuk.

A kisebb városi törvényhatóságok eltörleséről szóló törvényjavaslat az országgyűlésben.

A képviselőház máj. 19-iki ülésében a szokásos elnöki bejelentés után tárgyalás alá vette a ház a kisebb városi törvény-hatóságok megszüntetéséről szóló trja-vaslatot.

Güllner előadó ajánlja a törvényjavas-lat elfogadását, mert az az ország adminis-trációjának javítására czélzó lényeges lépés képez.

Tisza miniszterelnök nem szándékozik bővebben indokolni a szövegben levő törvény-javaslat elfogadását, amál inkább, midőn a javaslat indokolásában nézetét kifejtette, azért egyszerűen kéri a házat, hogy ezen trjvasla-tot, mely közigazgatásunk rendezése szempont-jából nagy fontossággal bír, elfogadjon.

Zsedényi Ede a következő indítványt terjeszti elő: „Tekintve, hogy a városi lako-sok száma sem az egyedül sem legfontosabb tényezője az önkormányzati képességnek. Te-kintve, hogy a jelen törvényjavaslat által elő-váróak is a meglehetően kebeleztetettek, melyek önkormányzatuk költségét saját vagyonukkal fedezték és jobban igazgattaknak, mint több nagyobb város vagy megye. Tekintve, hogy a törölendő 47 városi hatóságoknak 227,500 laka-sai után felelőző felügyeleti, rendőri és ut-kezelési költségék legalább fél millió forintot fogják szaporítani az adókat terhelni, alulról a következők határozatát indítványozza: Válassza ki a miniszterium, a meghallgatandó meghallga-tása után, a kisebb városi törvényhatóságok körül azokat, melyek nagy nem képesek állá-sukkal járó kötelezettségeket teljesíteni, vagy azoknak csak a központi pártidő tetemes felele-melése mellett képesek megfelelni és terjessze ezek-ről szóló újabb bekelezési trjvaslatát a jövő ülészek alatt az országgyűlés elé.

Molnár Antal előadja a városi municipiumok egyrésze beolvastatásának eszmé-jét, de még sem pártolhatja a tárgyalás alatti törvényjavaslatot, mert az egyenesen ki-zárja azt, hogy a városi municipiumok reduc-tiója az adminisztratív javításával, az állam pénzügyi megkönnyítésével s a városi polgárok jól fellogott érdekében történésnek mér. Mát-n jézgvi meg trjvaslatának indokolásában a belügyminiszter, hogy „az élvezeti jogokat nem kell az okvetetlen szűkössé követelményen túl is megszorítani.” A kérdés csak az, mi az ok-vetetlen szükség mértéke? Lehet-e ilyennek el-

mással fenyegetni, a mi csak úgy kerülhet ki, ha maga viszont nyomatja a természetet a belhelyeztet erőnlét fogva. Igen de a mint az ember az általa bírt erőket a természet ellen működött, vagy más szóval munkálkodik, ma-gából erőket ad ki és fogyaszt el, a mi szin-tén szórdja nézve, mert az az elfáradás és kimerülés érzetét kelti fel benne. Ez azt mu-tatja, hogy az ember földi pályán két rész-köz van helyezve, melyek közül az egyiket mulhatatlan el kell választania magának. Az a sok, melylyel a természet nyomása fenyegeti őt, a szükség, nyomor s végül az összező halál, a javakat alkotó munka által alkotott rossz, a bázgyszó erőfeszítés, kifáradás, de a melynek háttérében a vágyon s a kellemes élvezés áll; de mint okos lény természetén a kisebb rossz-ság, a vagyonalkotó munkát választotta.

E szerint az ember és a kiterjesztett örökös párbajt vívnak egymással. Ha a termé-szet kelt az ember felbe, az ember és kör-nyéke elvadi, a személyesen bírt vagy vagyo-nában telepített fensőbb erők elpusztulnak; míg ha megfordítva az ember lesz győztes a természett felett, az ember erője mind inkább gyarapul és vágyonvilág mind jobban épül és széplő. Hogy ennek így kell lennie, az termé-szetes okokból foly; mert az embernek termé-szet feletti győzelme, új természeti erőket kény-szerít az ő szolgálatára, melyek mind engedelm-sé szolgák segítik őt az emberi szükségletek kielégítésére szolgáló javak, az ember világ ezen elemi létrehozásában.

Folyt. köv.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Mi a vágyon
AZ EMBERNEK. *)

Irta:

BERDE JÁNOS.

Azt a ténny, hogy az ember, az eredeti-l leggyámoltalanabb lény, ura és teremtője tu-dt lenni egy roppant világnak, régóta felít-népek és az ember dícsőitására szolgálónak tart-j. Abban a véleményben vagyok, hogy az embernek más természetűek feletti fensőbb-sége abban áll, hogy ő hatalommal bír a ter-mészeti erőnek a maga javára való irányzá-sa, hogy ő célt tud tűzni a természetit tárgyk-nak, megváltoztatja azok alakját, megmáshá-sziket, felbonja alkotó elemek vegyületét, o-mán változtatja, minőt az ő czéljai és ér-dei ki kívának, szóval ő javakat és vágyont t-mel. A természetit tárgykörök, melyek már a ő művei, a mennyiben azokban már az em-bernek tulajdonítja azt, hogy az eredetileg trbar ember magas miveltégre tudott fel-

*) Folytatástott „az egyetemi kör javám” 876. máj. 14.

